

K ochraně jména

1. Společné jméno ani společný pseudonym nejsou chráněny ustanovením § 11 ObčZ, jestliže se především nevztahují k individuální fyzické osobě a nejsou způsobilé pro individualizaci určité fyzické osoby.

2. Pseudonymem používajícím ochranu ochrany podle § 11 ObčZ je jméno, jehož umělec jako individualizovaná fyzická osoba užívá místo svého pravého jména.

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Pavlíka a soudců JUDr. Olgy Puškinové a JUDr. Karla Podolky v právní věci žalobců a) P. G., b) F. T., c) M. N., d) P. K., e) Š. Š., a f) O. Š., všech zastoupených advokátem, proti žalované obchodní společnosti F. - M. C., a.s., o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové, pod sp. zn. 16 C 137/2004, o dovolání žalobců proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. února 2006, č.j. 1 Co 346/2005-60, t a k t o :

I. Dovolání žalobců se zamítá.

II. Žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

V návrhu na zahájení řízení v označené věci žalobci mimo jiné uvedli, že jsou členy hudební skupiny s názvem „Ch.“. Pro účely prezentace své umělecké činnosti v tomto složení proto používají společný pseudonym „Ch.“. Žalovaná poskytuje v rámci služeb veřejnosti vyzváněcí melodie pro mobilní telefony jako polyfonní vícehlasé elektronické záznamy hudebních děl. Nabízené fragmenty hudebních děl žalovaná označuje jmény a pseudonymy výkonných umělců, kteří uvedená díla proslavili v povědomí veřejnosti. Činí tak bez svolení výkonných umělců, takže tím porušuje jejich právo na ochranu osobnosti, konkrétně na ochranu jména (resp. pseudonymu). V případě žalobců, žalovaný nabízí prostřednictvím internetových stránek na adrese w. elektronický fragment hudebních děl „1970“, „M.“ a „K.“. Žalobci proto požadovali, aby se žalovaná zdržela popsané činnosti.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 19. července 2005 pod č.j. 16 C 137/2004-46, žalobu, aby žalované bylo uloženo „zdržet se při nabízení a inzerci hudebních děl nebo jejich částí jakožto vyzváněcích melodií pro mobilní telefony užití společného pseudonymu žalobců „Ch.“, nebude-li takto nabízený záznam obsahovat umělecké výkony žalobců“, zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel z právní úpravy obsažené v ustanovení § 11 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“) zajišťující mimo jiné ochranu jména všem fyzickým osobám. Jménem je individualizační znak, pod kterým se fyzická osoba uplatňuje ve společnosti. Předmětem práva na jméno je jméno vlastní a jméno rodové, stejně tak jako jméno krycí - pseudonym. Subjektem práva na ochranu osobnosti - zde v jeho dílčí složce (právu na ochranu jména) - může být jen fyzická osoba. Název „Ch.“ není pseudonym konkrétní fyzické osoby, ale pseudonym skupiny osob. Ten nemůže být předmětem práva na ochranu jména podle ustanovení § 11 ObčZ O odvolání žalobců proti rozsudku soudu prvního stupně rozhodl

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 23. února 2006 pod č.j. 1 Co 346/2005-60, kterým rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení potvrdil. Rozhodl též o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud poukázal na to, že neoprávněným zásahem může být porušeno právo na ochranu osobnosti více občanů, takže pak všichni současně, nebo kterýkoliv z nich, mají v takovém případě právo uplatnit své návrhy u soudu. U každého z nich však musí jít vždy o právo, které každému z nich náleží jako fyzické osobě. To však v posuzované věci splněno není, protože práva užívat název „Ch.“ má pouze skupina žalobců jako celek, nikoliv každý ze žalobců jako jednotlivá fyzická osoba. Uplatněný nárok proto nelze posuzovat z hlediska ustanovení § 13 ObčZ, protože nejde o ochranu osobnosti občana jako jednotlivce. V tomto případě jde o název (hudební) skupiny.

Rozsudek odvolacího soudu byl doručen zástupci žalobců dne 7. dubna 2006, přičemž téhož dne nabyl právní moci.

Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. února 2006, č.j. 1 Co 346/2005-60, žalobci podali dne 6. června 2006 včasné dovolání. Mají zato, že dovolání v této věci je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen "o.s.ř."), neboť jsou přesvědčeni, že právní otázka řešená napadeným rozhodnutím je interpretována rozdílně, přičemž v dané věci je řešena v rozporu s hmotným právem. Rozhodnutí tak má po právní stránce zásadní význam. Dovolatelé se domnívají, že řízení bylo postiženo vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.), přičemž rozhodnutí spočívá ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. na nesprávném právním posouzení věci. Za otázku zásadního právního významu považují, zda se může více fyzických osob domáhat podle ustanovení § 11 ObčZ ochrany označení celé skupiny osob, které si samy tyto osoby zvolily, a zda je neoprávněné užití společného pseudonymu (označení celé skupiny osob) zásahem do práv na ochranu osobnosti každého člena skupiny osob, užívajících společný pseudonym. Tento pojem nelze vykládat jinak, než že skupina fyzických osob používá na veřejnosti namísto svých jmen a příjmení jiné, krycí jméno. Sám pseudonym požívá ochrany podle § 11 ObčZ Soudy v dané věci vycházely z toho, že subjektem ochrany podle zmíněného ustanovení je fyzická osoba. Přitom právo užívat název „Ch.“ má pouze skupina žalobců jako celek, tedy nikoliv každý z nich jako jednotlivá osoba. Soudy podle dovolatelů nevyjasnily, jaký význam přikládají pojmu „skupina“, a z jakého právního předpisu dovodily, že právo užívat název má skupina žalobců pouze jako celek. Soudy si neuvědomily, že „název“ skupiny není nic jiného, než označení jednotlivých fyzických osob, které skupinu tvoří. Nadto žalobci nemají žádnou jinou možnost ochrany užití společného pseudonymu, než ochranu podle ustanovení § 11 ObčZ Úvahy soudů byly poznamenány užitím klamné analogie s názvy či obchodní firmou právnických osob. V daném případě se společné označení jisté skupiny osob vztahuje přímo k osobám tvořícím tuto skupinu. Dovolatelé současně připomínají příslušná ustanovení autorského zákona týkající se ochrany a užití pseudonymu (resp. společného pseudonymu).

Dovolatelé uzavírají, že jestliže se rozhodli na veřejnosti užívat společný pseudonym „Ch.“, mají každý samostatně nárok podle § 11 ObčZ, stejně jako mají média právo namísto jména a příjmení (např. „M. N.“) užívat výraz „zpěvák Ch.“. Navrhli proto, aby napadený rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a aby věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Vyjádření k dovolání podáno nebylo.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobců bylo podáno oprávněnými osobami, řádně zastoupenými advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř. a stalo se tak

ve lhůtě stanovené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř. Vzal též v úvahu, že podané dovolání je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. Dovolání vychází z dovolacích důvodů podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a/ a b/ o.s.ř. Opírá se o případ přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. , který je podle mínění dovolacího soudu naplněn, když sám hodnotí napadené rozhodnutí odvolacího soudu jako rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 237 odst. 3 o.s.ř.) v otázce možné ochrany společného jména výkonných umělců, resp. jejich společného pseudonymu podle ustanovení § 11 násl. ObčZ

Dovolací soud poté přezkoumal napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že podané dovolání není důvodné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

Z ustanovení § 242 o.s.ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním. Dovolací soud je přitom vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Současně je však v případech, je-li dovolání přípustné, povinen přihlédnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1 , § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. , jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání. Tyto vady však z obsahu spisu seznány nebyly, a to přesto, že je dovolatelé ve svém dovolání uplatňují.

Jak již bylo uvedeno, dovolatelé dále uplatňují dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. Tento dovolací důvod dopadá na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, t.j. je poznamenáno nesprávným právním posouzením. Jde tedy o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O takový se jedná tehdy, pokud soud buď použije jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo jestliže sice aplikoval správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyložil. Přitom nesprávné právní posouzení věci může být způsobilým dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Jak již bylo naznačeno, soudy obou stupňů podanou žalobu posuzovaly podle ustanovení § 11 násl. ObčZ , Mnohočetnosti projevů jednotlivých stránek lidské osobnosti fyzické osoby odpovídá i myslitelné široké spektrum možných neoprávněných zásahů proti některé z těchto složek osobnosti. Přesto však vždy bude takovým zásahem dotčena přímo samotná osobnost fyzické osoby jako celek naznačených vlastností a charakteristik. Proto také občanský zákoník právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje jako jednotné právo, jehož úkolem je v občanskoprávní oblasti zabezpečit respektování osobnosti fyzické osoby a její všestranný svobodný rozvoj. Ve své podstatě tak jde o důležité rozvedení a konkretizaci článků 7 , 8 , 10 , 11 , 13 a 14 Listiny základních práv a svobod. Přitom v tomto jednotném rámci práva na ochranu osobnosti existují jednotlivá dílčí práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti fyzické osoby jako neoddělitelných součástí celkové fyzické a psychicko - morální integrity osobnosti.

V tomto sporu žalobci uvažují podřadit pod ochranu poskytovanou ustanovením § 11 ObčZ jejich společné jméno, resp. společný pseudonym, kterého užívají jako výkonní umělci - členové skupiny „Ch.“. Dovolací soud však shodně se soudy prvního a druhého stupně má

zato, že v souzeném případě nejde o otázku ochrany osobnosti žalobců v souvislosti s užitím jména (příjmení) tak, jak je toto dílčí osobnostní právo výslovně zmíněno v ustanovení § 11 ObčZ

Občanský zákoník z roku 1964 zakotvil obecnou (generální) úpravu všeobecného osobnostního práva jako jednotného práva (t.j. práva na ochranu osobnosti) a v jeho rámci úpravu jednotlivých osobnostních práv (včetně práva na jméno) v komplexním celku, včetně úpravy jejich jednotlivých prostředků ochrany. Jak v minulosti, tak i v současnosti je předmětem ochrany jméno v poměrně širokém slova smyslu. Vedle jména rodového (t.j. příjmení) je tak chráněno i jméno vlastní (někdy též nazývané jako křestní apod.) nebo též pseudonym. Předmětem ochrany může být za určitých podmínek i část jména nebo též počáteční písmena jména nebo zdrobnělina vlastního jména. Vlastní jméno (obdobně to platí i pro část jména, počáteční písmena jména nebo pro zdrobnělinu vlastního jména) nebo pseudonym je předmětem popisovaného práva tehdy, jestliže se pro určitou osobu stalo natolik příznačným, že samo o sobě tvoří dostatečný individualizační znak, resp., kdy je nutným doplňujícím znakem pro individualizaci určité fyzické osoby.

Obsahem práva na jméno je výlučné právo fyzické osoby mít a užívat ke svému označení jména (příp. pseudonymu), disponovat s ním a bránit se tomu, aby případně někdo jiný, ať již k jakémukoliv účelu, je neoprávněně užíval.

Za takové užití jména nelze ovšem považovat každé označení jménem, které je shodné se jménem, které někomu přísluší, nýbrž jen označení takovým jménem za okolností, jež by objektivně mohly ve veřejnosti, kde k uvedení došlo, vyvolat dojem, že jde o konkrétní fyzickou osobu. Pouze za splnění těchto předpokladů je užití jména újmou na osobnosti konkrétní fyzické osoby, která je podmínkou pro osobnostněprávní ochranu ve smyslu ustanovení § 11 násl. ObčZ

Popsané předpoklady však v souzeném případě, jak již správně naznačil odvolací soud, i soud prvního stupně, splněny nejsou. Společné jméno, resp. společný pseudonym, jak s nimi operuje zákon č. 121/2000 Sb. „o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění změn a doplňků (§ 70 odst. 2 , § 7 ve spojení s § 74 téhož zákona), nejsou instituty chráněnými ustanovením § 11 ObčZ , když se především nevztahují k individuální fyzické osobě, kdy společné jméno, resp. společný pseudonym není způsobilý pro individualizaci určité fyzické osoby. Přitom pseudonymem ve smyslu ochrany podle § 11 ObčZ je třeba rozumět jméno, jehož umělec jako individualizovaná fyzická osoba užívá místo svého pravého jména, což společný pseudonym pojmově neumožňuje. Potud nejsou příléhavé úvahy dovolatelů, že soudy si zjevně neuvědomily, že „název“ skupiny není nic jiného, než označení jednotlivých fyzických osob, které skupinu tvoří.

Z vyloženého tak vyplývá, že s přihlédnutím k důvodům dovolání, je třeba napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé pokládat za správné. Proto Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobců jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2 věta před středníkem o.s.ř.).

Dovolací soud rozhodoval, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.).

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení je odůvodněn ustanovením § 243b odst. 5 věta první o.s.ř. ve spojení s § 224 odst. 1, § 151 a § 142 odst. 1 o.s.ř., když dovolání žalobců bylo zamítnuto, avšak v dovolacím řízení úspěšné žalované žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 31. října 2006